UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE DIN BUCUREȘTI

ȘCOALA DOCTORALĂ – UNArte BUCUREȘTI

OBIECTUL CA PURTĂTOR DE MEMORIE ÎN ARTA CONTEMPORANĂ: RECONTEXTUALIZARE ȘI TRANSFORMARE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Doctorand:
Ana Roșoga

Coordonator științific:
Conf. univ. dr. habil. Dorina Horătău

BUCUREȘTI
2026

OBIECTUL CA PURTĂTOR DE MEMORIE ÎN ARTA CONTEMPORANĂ: RECONTEXTUALIZARE ŞI TRANSFORMARE

Prezenta teză de doctorat investighează rolul obiectului provenit din viața cotidiană în arta contemporană și urmărește modul în care acesta poate funcționa simultan ca purtător de memorie și ca element activ în construcția imaginii. Cercetarea este dezvoltată la intersecția dintre analiza teoretică și practica artistică și pornește de la premisa că obiectul nu reprezintă doar un fragment material al realității, ci și un suport al experienței, al memoriei și al transformării vizuale.

În contextul artei contemporane, interesul pentru obiect, arhivă, memorie și recuperarea fragmentului a generat numeroase direcții artistice bazate pe reutilizarea materialelor și pe recontextualizarea elementelor provenite din viața cotidiană. Obiectele uzate, materialele recuperate și fragmentele desprinse din contexte diferite sunt integrate în lucrări care investighează relația dintre trecut și prezent, dintre experiența individuală și memoria colectivă, dintre materialitate și construcția sensului. În această perspectivă, obiectul nu mai este definit exclusiv prin funcția sa utilitară, ci prin capacitatea de a conserva urme ale experienței și de a participa la construirea unor structuri vizuale și conceptuale complexe.

Interesul pentru această temă este susținut atât de relevanța sa în cadrul practicilor artistice contemporane, cât și de experiența acumulată în cadrul propriului parcurs artistic. O parte importantă a lucrărilor dezvoltate în cadrul cercetării utilizează obiecte recuperate din mediul familial și cotidian, marcate de trecerea timpului și de acumularea unor semnificații afective. Aceste materiale nu sunt utilizate ca simple documente autobiografice, ci ca resurse vizuale și conceptuale care permit investigarea relației dintre memorie, transformare și construcția imaginii.

Tema cercetării se înscrie într-un context artistic caracterizat prin interesul pentru arhivare, reciclare materială și reinterpretarea obiectelor existente. Practici precum colajul, asamblajul și utilizarea obiectelor de tip *ready-made* propun modalități alternative de construire a imaginii prin intermediul fragmentului, acumulării și asocierii dintre materiale eterogene. În acest cadru, obiectul devine un element capabil să genereze sensuri noi prin schimbarea contextului în care este perceput și utilizat.

Cercetarea pornește de la observația că relația dintre dimensiunea conceptuală a obiectului și transformarea sa prin intervenție materială directă nu este întotdeauna clar definită.

Deși obiectul găsit și strategiile de recontextualizare asociate acestuia au fost analizate extensiv în literatura de specialitate, dimensiunea transformării materiale a obiectului și integrarea sa într-un proces activ de construcție a imaginii au beneficiat de o atenție mai redusă. În acest context, cercetarea urmărește modul în care obiectul poate funcționa simultan ca suport al memoriei și ca element activ al organizării vizuale. Interesul nu se îndreaptă exclusiv către schimbarea contextului de prezentare a obiectului, ci și către posibilitatea transformării sale prin intervenție artistică directă.

Scopul cercetării este investigarea modului în care obiectul provenit din viața cotidiană poate fi integrat într-un proces artistic de transformare și recontextualizare. Lucrarea urmărește dezvoltarea unei metodologii de lucru bazate pe selecția, intervenția și reorganizarea obiectelor recuperate, precum și analiza modului în care aceste procese contribuie la construirea imaginii contemporane. Obiectele utilizate nu sunt prezentate ca forme autonome asociate conceptului de *ready-made*, ci sunt transformate prin colaj, asamblaj și intervenție picturală, devenind componente active ale discursului vizual.

Metodologia cercetării combină documentarea teoretică și vizuală, analiza comparativă a studiilor de caz, cercetarea arhivistică și experimentul artistic. Analiza formală și contextuală a lucrărilor urmărește identificarea strategiilor prin care obiectul, fragmentul și materialitatea contribuie la construirea imaginii și a sensului. Studiile de caz sunt utilizate ca modele operaționale și metodologice, iar practica artistică funcționează ca spațiu de testare și reinterpretare a conceptelor investigate.

Documentarea arhivistică realizată în cadrul Muzeului Național de Artă Contemporană din București ocupă un rol important în cadrul cercetării. Analiza materialelor documentare și a lucrărilor asociate practicii lui Ion Stendl a contribuit la clarificarea unor direcții metodologice și vizuale relevante pentru dezvoltarea propriului demers artistic. Studiul acestui artist a oferit repere privind relația dintre obiect, fragment, document vizual și construcția imaginii, contribuind la înțelegerea unor strategii bazate pe acumulare, memorie și stratificare materială.

Structura tezei reflectă relația permanentă dintre analiza teoretică și practica artistică. Primul capitol urmărește evoluția colajului, asamblajului și a practicilor asociate conceptului de *ready-made*, de la apariția acestora în cadrul avangardelor istorice până la reinterpretările contemporane. Analiza este organizată într-o succesiune cronologică, evidențiind transformările conceptuale și metodologice ale raportării la obiect în diferite contexte artistice și culturale. Sunt investigate practici relevante pentru înțelegerea modului în care obiectul devine suport al memoriei și instrument de construcție vizuală. Cercetarea include analiza unor

artiști reprezentativi pentru contexte culturale diferite, atât din spațiul occidental, cât și din afara acestuia. Printre aceștia se numără Marcel Duchamp, Kurt Schwitters, Joseph Cornell, Robert Rauschenberg, Joseph Beuys, Jeff Wassmann, Mark Bradford, Christian Boltanski, Susan Hiller, Annette Messager, Richard Prince, Sherrie Levine, Cindy Sherman, Ilya Kabakov, Chiharu Shiota, Tatsuo Miyajima și Hiroshi Sugimoto.

Capitolul al doilea este dedicat contextului artistic românesc și urmărește contribuțiile unor artiști care utilizează obiectul, fragmentul și intervenția asupra materialului ca instrumente de construcție vizuală și conceptuală. Sunt analizate practicile lui Horia Bernea, Ion Grigorescu, Roman Cotoșman, Dan Mihălțianu și ale grupului subREAL. Un loc central îl ocupă studiul de caz dedicat lui Ion Stendl, completat de documentarea realizată în cadrul Muzeului Național de Artă Contemporană.

Capitolul al treilea prezintă cercetarea bazată pe practică artistică și contribuția personală. Sunt analizate metodologia proprie de lucru, procesul creativ, etapele experimentale și relația dintre obiect, memorie și construcția imaginii. Acest capitol evidențiază modul în care observațiile rezultate din cercetarea teoretică sunt transferate și reinterpretate în cadrul lucrărilor realizate pe parcursul doctoratului.

Capitolul al patrulea reunește concluziile cercetării și sintetizează principalele rezultate ale investigației teoretice și practice. Sunt evidențiate contribuțiile personale, relevanța relației dintre obiect, memorie și imagine în contextul artei contemporane, precum și direcțiile posibile de dezvoltare ulterioară ale cercetării.

Rezultatele cercetării sunt reflectate într-un ansamblu de lucrări realizate în perioada studiilor doctorale, între care se regăsesc *Efemer, Fragilitatea vieții, Cheia vieții, Inima memoriei, Urme ale memoriei, Arhiva legăturilor, Dream, Dulăpiorul* și *Toți regii sunt muritori*. Aceste lucrări explorează diferite modalități de integrare a obiectului în construcția imaginii și evidențiază interesul pentru relația dintre memorie, fragment și transformare materială. Deși fiecare dintre ele dezvoltă o problematică proprie, toate sunt unite de preocuparea pentru capacitatea obiectului de a activa experiențe, asocieri și semnificații care depășesc funcția sa inițială.

Metodologia dezvoltată în cadrul cercetării presupune identificarea și recuperarea obiectelor, selecția acestora în funcție de potențialul lor vizual și simbolic, intervenția directă asupra materialului și integrarea acestuia într-o structură nouă. Procesul de lucru nu urmărește conservarea formei inițiale, ci transformarea acesteia prin acumulare, stratificare și asociere cu

alte fragmente. În acest fel, obiectul devine simultan material de lucru, suport al memoriei și element activ al construcției imaginii.

Un aspect important al cercetării îl reprezintă caracterul procesual al lucrărilor. O parte dintre obiectele utilizate reapar în compoziții realizate la intervale diferite de timp, fiind reintegrate în contexte noi și dobândind semnificații diferite. Această continuitate evidențiază faptul că memoria nu este abordată ca o realitate fixă, ci ca un proces aflat într-o permanentă transformare, influențat de experiență, context și reinterpretare.

Contribuția personală a cercetării constă în dezvoltarea unei metodologii de lucru bazate pe recuperarea, selecția și transformarea obiectelor provenite din contexte cotidiene. Obiectele sunt integrate în structuri de colaj și asamblaj în care relația dintre materialitate, memorie și construcția imaginii devine esențială. Prin această abordare, cercetarea propune o direcție de lucru orientată către reinterpretarea fragmentului și către valorificarea potențialului vizual și simbolic al materialelor recuperate.

Cercetarea evidențiază posibilitatea utilizării obiectului recuperat ca resursă activă în construcția imaginii contemporane. Analiza teoretică, documentarea arhivistică și experimentul artistic demonstrează că transformarea și reorganizarea materialelor pot genera structuri vizuale capabile să pună în relație experiența individuală, timpul și memoria. Prin integrarea cercetării teoretice cu practica artistică, teza propune o perspectivă în care obiectul recontextualizat devine un instrument de investigare vizuală și un mijloc de articulare a unor forme contemporane de expresie artistică.

Cuvinte-cheie: obiect, memorie, recontextualizare, transformare, colaj, asamblaj, obiecte găsite, practică artistică contemporană.